

Ο Γέρων Παναής Χατζηιώνας.

Ο ΓΕΡΩΝ ΠΑΝΑΗΣ ΧΑΤΖΗΙΩΝΑΣ

Συνομιλητής: Αρχιμανδρίτης Γαβριήλ,

Πνευματικός στην Ι.Μ. Κύκκου

Κ.Ι.: Γνωρίσαμε από μερικών ετών τους παππούδες της Λύσης Παναή και Βασίλη στην προσφυγιά τους, στο συνοικισμό Αγίων Αναργύρων Λάρνακας. Μας συνέδεσε βαθιά πνευματική και ανθρώπινη φιλία. Ο κάθε μας διάλογος ήταν μυσταγωγία στον ευαγγελικό και πατερικό λόγο, αληθινή βίωση της ασκητικής και μυστικής παράδοσης της Ορθοδοξίας μας.

Οι παππούδες της Λύσης εξέφρασαν την πραότητα και την ταπεινότητα της καρδιάς. Γι' αυτό βρήκαν και την ανάπαυση, την ειρήνη και τη χαρά στις ψυχές τους. Στους Γέροντες Παναή και Βασίλη συναντήσαμε τους αληθινούς φορείς της δισχιλιετούς Ορθόδοξης εκκλησιαστικής εμπειρίας. Στάθηκαν πέραν και πάνω από τους γνώστες, τους επιστήμονες, τους καθηγητές. Αληθινά μωρά και νήπια του Θεού υπερτέρησαν των συνετών και των σοφών. Το μάθημά τους μέγιστο, γι' αυτό και το φωτεινό παράδειγμα της ψυχής τους, μοναδικός οδοδείκτης αγωνιζομένων και σταυρωμένων ψυχών.

Διακαής ήταν η επιθυμία μας να γράψουμε για το Γέροντα Παναή ευθύς μετά την κοίμησή του, το 1989. Και, μάλιστα, ν' αφιερώσουμε σ' αυτόν ολόκληρο τόμο. Δεν κατέστη δυνατό παρά τώρα· κι αυτό, όμως, μόνο μέσα στα στενά όρια του παρόντος τόμου. Μας ήταν, ωστόσο, αδιανόητο να εκδώσουμε βιβλίο για Γέροντες και σ' αυτούς να μη περιλαμβάνεται κι ο Γέρων Παναής, λαϊκός μεν, αλλά καθ' όλα φορέας του Αγίου Πνεύματος και των χαρισμάτων Του. Ήταν από τους γλυκύτερους ανθρώπους, που συναντήσαμε στη ζωή μας, το δε χαμόγελό του και μόνο ήταν αρκετό για ν' αντιληφθεί ο καθένας ότι αντίκριζε ένα πραγματικό νήπιο του Θεού. Άλλωστε, από τα νεανικά του χρόνια γνώρισε στη Λύση την επίσκεψη του Μεγάλου Άγνωστου Ξένου και της Μητέρας Του και συμπορεύτηκε με τη χάρη Του, υπό μορφή ουρανού τόξου.

Η αγιότης του Γέροντος Παναή ήταν δεδομένη για όσους τον γνώρισαν. Και ήταν πάμπολλοι. Αυτό καταφαίνεται και από το λόγο, τον οποίο εξεφώνησε την ημέρα της κηδείας του Γέροντος Παναή ο Καθηγούμενος της Ιεράς Μονής Σταυροβουνίου αρχιμανδρίτης Αθανάσιος, ο οποίος τον προσεφώνησε «πάτερ Παναγή», καθώς και το γεγονός ότι ο επικήδειος αυτός λόγος δημοσιεύθηκε στην περιοδική έκδοση της Ιεράς Μονής Σταυροβουνίου *Ο Ζωοποιός Σταυρός*, τεύχος αρ. 68, κάτω από τον τίτλο «Σύγχρονοι Γέροντες».

Στον παρόντα τόμο - απόλυτα ενδεικτικά και με μεγάλη συντομία - παρουσιάζουμε ελάχιστα από το βίο και την πολιτεία του Γέροντος Παναή, μέσω όσων ευτύχησαν να ζήσουν μαζί του αρκετά χρόνια και, μάλιστα, τα εφηβικά και τα πρώτα νεανικά τους χρόνια.

Πατέρα Γαβριήλ, έχετε το λόγο.

αρχ.Γ.: Τόσο ο Παναής, όσο και ο αδελφός του Βασίλης, τον οποίο ο Θεός μας χαρίζει ακόμη, πολύ ενωρίς έδειξαν μια μεγάλη στροφή προς την πνευματική ζωή, η οποία τότε ήταν άγνωστη στην Κύπρο και στο χωριό μας, τη Λύση. Είχαν τον πόθο, αλλά και το ταλέντο να πει κανείς, να θέλουν να μάθουν και, στη συνέχεια, να μεταδώσουν στους συνανθρώπους τους αυτά, που οι ίδιοι έμαθαν. Το ίδιο συνέβαινε και μ' ένα άλλο αδελφό τους - ήταν παιδιά πολύτεκνης οικογένειας - ο οποίος ήταν ιερέας, τον παπα-Κυριάκο. Μολονότι μόνο στο δημοτικό σχολείο είχε πάει, συγκέντρωνε αγράμματους ανθρώπους και τους μάθαινε γράμματα, προτού μάλιστα γίνει ιερέας. Πολλοί δε Λυσιώτες στον παπα-Κυριάκο οφείλουν το ότι έμαθαν να διαβάζουν και να γράφουν. Και οι δύο γονείς τους ήταν ευλαβέστατοι και παρότρυναν τα παιδιά τους προς την Εκκλησία και το Θεό.

Γύρω στα τριάντα τους χρόνια ο Παναής κι ο Βασίλης, που αποκαλούσαν ο ένας τον άλλο «ο κουμπάρος», αποσύρθηκαν στο σπίτι τους κι άρχισαν να μελετούν, ιδίως τα φύλλα του περιοδικού *Ζωή*, που τους προμήθευε ο αδελφός τους, από τα οποία πήραν τα πρώτα πνευματικά εφόδια. Διάβαζαν επίσης το βιβλίο του αγίου Συμεών Θεσσαλονίκης. Και επιδίδονταν στην προσευχή.

Όσπου μια μέρα, σε κάποια πανήγυρη στην Κοντέα, στο μοναστήρι του Αγίου Χαλαάμπους, ανακάλυψαν μία Αγία Γραφή. Τη θεώρησαν θησαυρό ανεκτίμητο. Επιστρέφοντας από την πανήγυρη ο Παναής την έβγαζε από τον κόρφο του, την κοίταζε όλος χαρά και την ξανάβαζε στον κόρφο του. Η χαρά κι ο ενθουσιασμός του είναι αδύνατο να περιγραφούν.

Ήμουν γύρω στα δεκατέσσερά μου χρόνια, όταν τους έβλεπα να έρχονται απέναντι από το σπίτι μου στη Λύση, σε μια μικρή πλατειούλα,

μαζί με μερικούς άλλους, που ήθελαν να τους ακούν και όρθιοι μιλούσαν με τις ώρες. Και να λένε και να λένε και να μη τελειώνουν. - «Να, στέκονται εδώ τα κοπέλια», έτσι τους έλεγε η μητέρα μου, - «θα νυχτώσει και θα είναι εδώ ακόμη». Πήγα κι εγώ μια μέρα να τους ακούσω, που μιλούσαν. Ήταν πράγματι, πολύ ωραία.

Αργότερα, εργαζόμαστε με τον Παναή στην ίδια δουλειά, σ' ένα παπουσιδικο. Ήταν πολύ αυστηρός ο εργοδότης μας κι αυτό άρεσε πολύ στον Παναή, διότι, με το ν' απαγορεύονται οι κουβέντες την ώρα της δουλειάς, ο Παναής εύρισκε το χρόνο να προσεύχεται.

Κ.Ι.: Πολύ ωραίο αυτό.

αρχ.Γ.: Εκεί πληροφορήθηκα ότι είχε μάθει απέξω τις Ακολουθίες, τις Ώρες, τον Εξάψαλμο και όλα τα έλεγε από μέσα του την ώρα της δουλειάς.

Τα βράδια, τα δυο αδέρφια, ο Παναής κι ο Βασίλης, πήγαιναν περιπάτους οι δυο τους, πάντοτε προς την ίδια κατεύθυνση, βορειοδυτικά της Λύσης, δυτικά της εκκλησίας μας, στην τοποθεσία «Παναγιά». Εκεί προσεύχονταν, εκεί έκαναν τον Εσπερινό τους και το Απόδειπνο.

Ένα γεγονός, που συνέβη στο χωριό μας, στάθηκε η αφορμή, για ν' αρχίσουν πιο οργανωμένα πλέον να διδάσκουν το λόγο του Θεού. Ήρθαν στη Λύση εκπρόσωποι μιας αίρεσης, ενοικίασαν μία αίθουσα κι ο κόσμος, χωρίς να το ξέρει περί τίνος επρόκειτο, έτρεχε να τους ακούσει. Μέχρι που τελικά κάποιος τους ξεσκέπασε κι αποδείχθηκε ότι ήταν αιρετικοί. Κι έφυγαν από το χωριό μας.

Τότε, λοιπόν, μια και τόσος κόσμος πήγαινε και τους άκουγε, γεγονός που έδειχνε ότι υπήρχε ζήλος για τα περί Θεού, ερρίφθη η ιδέα να συγκεντρώνονται στο σπίτι του Παναή και του Βασίλη, οι οποίοι θ' αναλάμβαναν να διαβάζουν στους συγχωριανούς από την Αγία Γραφή, από τη *Ζωή* κ.ο.κ. Έτσι ξεκίνησαν εκείνες οι συγκεντρώσεις.

Ήρθε, όμως, ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος και σταμάτησαν οι συγκεντρώσεις, διότι ο στρατός κατέλαβε διάφορα σπίτια. Η ανήσυχη ψυχή, όμως, του Παναή κι ο μεγάλος πόθος του να δώσει τον οδηγό στο σωματείο της Λύσης *Η Αγάπη του Λαού*. Εκεί βρήκε νέα παιδιά κι ανθρώπους, που ενδιαφέρονταν κι άρχισε να πηγαίνει να τους διαβάζει.

Τότε τους είχα πάρει κι εγώ τα *Κυριακοδρόμια* του Θεοτόκη. Θησαυρό ανεκτίμητο τα θεώρησαν' ερμηνεία της ευαγγελικής περικοπής της Κυριακής, των αποστόλων και ομιλία. Ήταν πανευτυχής ο Παναής' να τα διαβάζει και να τ' ακούν οι άλλοι. Και να συζητούνται. Είχε δε ο Παναής μια εκπληκτική ικανότητα.

Το 1944 ιδρύθηκε στη Λύση το θρησκευτικό Σωματείο *Προφήτης*

Ηλίας, με την πρωτοβουλία του Παναή ως προέδρου του και συγκέντρωσε αρκετά μέλη. Διάβαζε όλα τα βράδια μια και πλέον ώρα από την Αγία Γραφή κι άλλα μελετήματα κι εξηγήσεις τη Θεία Λειτουργία. Ήταν όντως ευλογία Θεού. Τότε ανάλαβε και νεωκός στην εκκλησία κι είχε τα κλειδιά της και δεν παρέλειπε Εσπερινούς και Όρθρους να κάμνει Παρακλήσεις και να συγκεντρώνει θεοφιλείς ψυχές. Όλα τα Σάββατα προς την Κυριακή, Δεσποτικές και Θεομητορικές εορτές και μεγάλων αγίων, γίνονταν αγρυπνίες μέχρι τις τέσσερις το πρωί, με συγκέντρωση ευσεβών. Τι να πρωτοπεί κανείς; Το ακούραστο; Τις γονυκλισίες τους επί ώρες; Τις μετά δακρύων μνημονεύσεις του παππού Παναή; Επί ώρες γονυπετής μνημόνευε όλες τις εξουσίες, πολιτικές, κοινωνικών ιδρυμάτων και θεραπευτηρίων, ονομαστικά, κι ακολούθως ονόματα αμέτρητα, που η αγάπη του γνώριζε τα προβλήματά τους, τις δοκιμασίες τους. Βλέπαμε τα δάκρυά του να βρέχουν τα μάρμαρα της εκκλησίας μπροστά από την εικόνα της Παναγίας. Επί μία δεκαετία, από το 1963 έως το 1974, δεν έπαψαν κάθε βράδυ μετά τον Εσπερινό να ψάλλουν Παράκληση από το Μέγα Ευχολόγιο περί επιδρομής αλλοφύλων.

Κ.Ι.: Είχε και τα κατανυκτικά δάκρυα ο παππούς Παναής;

αρχ.Γ.: Βέβαια. Σε πολύ μεγάλο βαθμό μάλιστα.

Έκαμναν τον Εσπερινό, τα Απόδειπνα, πολλές φορές πήγαινα κι εγώ μαζί τους, όταν είχα ευχέρεια· ήμουν ακόμη λαϊκός τότε. Τους Όρθρους τους έκαναν μόνοι τους και μετά πήγαιναν στις αγροτικές τους δουλειές. Όμως, δεν νοιάζονταν τόσο για τις δουλειές τους - παρόλο που ο πατέρας τους ήταν από τους καλύτερους γεωργούς του χωριού - όσο για την προσευχή.

Επειδή είχε και την οικονομική δυνατότητα, ο πατέρας τους ήταν πολύ ελεήμων. Το σπίτι τους ήταν πραγματικά το σπίτι της φιλοξενίας. Τυφλοί, χωλοί κι όλοι οι αναξιοπαθούντες, εκεί έβρισκαν φιλοξενία.

Κ.Ι.: Αυτή η φιλοξενία τους στάθηκε παροιμιώδης, ακόμη κι όταν προσφυγοποιήθηκαν. Στο σπίτι τους, δεκάδες άνθρωποι καθημερινά φιλοξενούνταν και πάντοτε υπήρχε για όλους κι η λεμονάδα κι ο καφές και το παξιμάδι και το χαλλούμι. Ακόμη και για τα παιδιά υπήρχαν πάντα οι καραμέλλες, τα μπισκότα κι άλλα γλυκιστικά. Κι η υποδειγματική αδελφή τους Τρυφωνία πάντοτε προθυμότατη στο διακόνημα της φιλοξενίας.

Να σκεφτείτε ότι, τέσσερις μέρες πριν από την κοίμησή του, όταν πήγαμε να τον επισκεφθούμε κι ενώ ήταν πλέον πολύ εξαντλημένος κι η φωνή του τόσο εξασθενημένη, που έπρεπε να βάλεις το αυτί σου στο στόμα του για να καταλάβεις τι έλεγε, μας έκανε νόημα, σκύψαμε επά-

νω του και μας ρώτησε «αν μας είχαν κεράσει»! Τόση ήταν η αγάπη του και το ενδιαφέρον του για τους άλλους.

αρχ.Γ.: Συγκέντρωνε πολλά χαρίσματα ο Γέρων Παναής· την άσκηση, τη νηστεία (ποτέ τους δεν έφαγαν κρέας), πάντοτε βίαζαν τον εαυτό τους στον κόπο και στην ορθοστασία κατά τις ακολουθίες. Στις αγρυπνίες ενθουσιώδεις κι ακούραστοι στο ψάλσιμο, που το ξέρανε με μουσική και μέλος. Με ξεχωριστή πάντα κατανύξη ο Γέρων Παναής, όταν διάβαζε βίους Αγίων, τα μαρτύριά τους, την άσκησή τους, και ιδίως όταν έψαλλε δεήσεις και παρακλήσεις στην Παναγία από το Θεοτοκάριο, που δεν παρέλειπε ποτέ, όπως και όταν διάβαζε τις ευχές της Θείας Μεταλήψεως.

Είχαν εξομολόγο στο Σταυροβούνι το μακαριστό πατέρα Κυπριανό, ο οποίος ενέπνεε σ' αυτούς το ασκητικό φρόνημα, την αγάπη στην παρθενία και την αφοσίωση. Ήταν πηγή ελέους ο μακαριστός Παναής, τόσο πνευματικής, όσο και υλικής στις ανάγκες πτωχών ανθρώπων, σύμφωνα με το Ευαγγελικό «μη γνώτω η αριστερά σου τι ποιεί η δεξιά σου». Τα βράδια, περπατώντας στα σκοτεινά, όταν δεν είχαμε στη Λύση κολώνες με φώτα, διέσχιζε τα σοκκάκια του χωριού, για να πάρει κάποια βοήθεια σε πτωχές οικογένειες και σε πονεμένους λόγω παρηγορίας. Πολλές φορές έτρεχε πάνω κάτω, για να συμβουλευθεί και να συμφιλιώσει ανδρόγυνα, που βρίσκονταν σε διάσταση. Πήγαινε στο σύζυγο, πήγαινε μετά στη σύζυγο και πάλι πήγαινε-έλα, μέχρι που να τους συμφιλιώσει.

Χαρακτηριστικότερο ήταν το ότι, πάντοτε, σ' όλη τη διάρκεια της Θείας Λειτουργίας, ποτέ δεν καθόταν ούτε για ένα λεπτό. Στεκόταν πάντοτε - εκτός από τα χρονικά εκείνα διαστήματα, που έμπαινε μέσα στο Ιερό, για να διακονήσει τον ιερέα - απέναντι από την εικόνα, με τα χέρια σταυρωμένα, προσηλωμένος κι ακίνητος. Τέτοια αντοχή δεν την ξασυνάντησα.

Κ.Ι.: Για το θέμα της προσευχής τι θα είχατε να μας πείτε, πατέρα Γαβριήλ;

αρχ.Γ.: Ο Παναής πίστευε ακράδαντα στη δύναμη της προσευχής.

Κάποτε πήγαν κι έκλειψαν από την εικόνα της Παναγίας όλα τα χρυσά και αργυρά αφιερώματα. Κι ήταν πάρα πολλά· σταυρούς, βραχιόλια, χρυσές λίρες κι άλλα κοσμήματα, που άφηναν εκεί οι πιστοί. Ο Παναής ήταν αμίλητος από τη στενοχώρια του, διότι εκείνος κρατούσε τα κλειδιά της εκκλησίας, εκείνος την άνοιγε, εκείνος την έκλεινε και δεν έλειπε ούτε λεπτό από την εκκλησία, όσο αυτή ήταν ανοικτή. Και τις μέρες, που χρειαζόταν, λόγω κάποιας εορτής ή λόγω της τέλεσης Μυστηρίων, να είναι ανοικτή όλη την ημέρα η εκκλησία, ούτε έτρωγε ούτε

έπινε, σε σημείο που όλοι απορούσαμε: «Δεν θα πάει να φάει αυτός ο άνθρωπος;».

Μετά, λοιπόν, από την κλοπή, άρχισαν να τον ρωτούν: «Μα πού ήσουν, Παναή; Πώς μπήκαν οι κλέφτες και τα πήραν; Τα κλειδιά εσύ τα κρατάς. Πώς συνέβη αυτό; Τι έγινε;» Το βάρος έπεφτε όλο επάνω του.

Έπεσε, λοιπόν, σε πολύ μεγάλη προσευχή ο Γέρων Παναής. Δεν πέρασαν λίγες μέρες και πήγε κάποιος και τον βρήκε και του είπε: «Παναή, όπως ανακάτευα σε κάποιο μέρος εκεί στο χωράφι μου, βρήκα σταυρούς, λίρες χρυσές και διάφορα χρυσά κι ασημένια και σου τα έφερα, αν ξέρεις εσύ ποιου είναι». Έκανε έτσι το θαύμα της η Παναγία, ανταποκρινόμενη στη θερμή προσευχή του Παναή.

Πάντα μακρόθυμος, ειρηνικός, συμβουλευτικός, με το βίωμα «τις ασθενεί και ουκ ασθενώ; τις σκανδαλίζεται και ουκ εγώ πυρούμαι;». Κτήμα του ήταν η ταπείνωση, η απλότητα, το αφιλόγυρο. Ποτέ του δεν δεχόταν αμοιβή στην υπηρεσία του ως νεωκόρος· κι αν του έδιναν καμιά φορά σε μυστήρια βαπτίσεως κάποια αμοιβή, έτρεχε να τη βάλει στο κουτί της Παναγίας, σαν να κρατούσε φωτιά στα χέρια του. Ήταν σ' όλα υπάκουος στους ιερείς, χωρίς δικό του ποτέ θέλημα, έκαμνε ό,τι του υπαγόρευαν χωρίς συζήτηση σε κανένα θέμα, έστω και σε διατάξεις τυπικού.

Προσευχόταν για ώρες γονυπετής κατά μόνας και σε ολονύκτιες προσευχές στη νεότητά του κι είχε αμέριστη αγάπη προς όλους. Οδήγησε εκατοντάδες ψυχές, άντρες και γυναίκες, στην ευσέβεια και στη μετάνοια. Ήταν πάντα σεβαστός σ' όλους ως πνευματικός καθοδηγητής και λύχνος, όντως, φαινός, αρετής. Το σπίτι του το έκαμε πανδοχείο αναξιοπαθών και πτωχών. Όσοι έρχονταν στο χωριό για βοήθεια - ανάπηροι, τυφλοί, πτωχοί - στο σπίτι του οδηγούνταν για διαμονή και τους δέχονταν εκεί με πολλή αγάπη και έφευγαν ελεημένοι και υλικά και ψυχικά.

Οι κατηχήσεις του στους νέους ήταν ν' αγαπήσουν με όλη τους την ψυχή το Θεό και ποτέ δεν άφηνε ευκαιρία για να διδάξει και να προσευχηθεί για όλους. Έλεγε σε νέες τότε να μάθουν να ψάλλουν και όντως αυτές αργότερα έγιναν μοναχές και τον ευγνωμονούν και λέγουν πως πράγματι είχε προορατικό χάρισμα σ' αυτή του την προτροπή. Έλεγε δε πάντοτε σ' αυτές να μη κρατούν το θέλημά τους και να έχουν ταπείνωση. Παραδειγματικά τους έλεγε να είναι σαν τη μπάλα, που όπου την κλωτήσουν κυλά. Εννοούσε με τούτο την τυφλή κι απόλυτη υπακοή, όπως λέγουν και τα Γεροντικά διδάγματα.

Κ.Ι.: Ο Γέρων Παναής ήταν ένας άριστος ιεραπόστολος.

αρχ.Γ.: Να σκεφτείτε ότι είχε την τόλμη να πηγαίνει στα καφενεία της Λύσης, όπου αποδεδειγμένα σύχναζαν άνθρωποι άθεοι, εχθροί της Εκκλησίας και να μεταφέρει κι εκεί το λόγο του Θεού. Και κατόρθωσε να κάνει εκείνους τους ανθρώπους να τον ακούν, να τους διαβάσει την Αγία Γραφή και τα *Κυριακοδρόμια*. Και κανείς να μη σκέφτεται να διαμαρτυρηθεί ή ν' αποπέμψει τον Παναή ή να του πει να μη ξαναπάει. Τόσο πολύ φλεγόταν ο μακαριστός Παναής για το συνάνθρωπό του, που έκαμνε το παν για να μεταδώσει στους άλλους το λόγο του Θεού.

Κ.Ι.: Κάποια άλλα χαρακτηριστικά περιστατικά θα μπορούσατε να θυμηθείτε, πατέρα Γαβριήλ;

αρχ.Γ.: Ένα συγκλονιστικό περιστατικό μας αφηγήθηκε κλαίγοντας ο πατήρ Παναγιώτης, εφημέριος πριν από πολλά χρόνια στη Λύση.

Ο Γέρων Παναής, ανάμεσα σ' άλλα καθήκοντα που είχε αναθέσει εις εαυτόν, ήταν να γυρίζει από σπίτι σε σπίτι και να ειδοποιεί όλους τους ηλικιωμένους κι ασθενείς, που δεν μπορούσαν να πάνε στην εκκλησία, ποια μέρα θα πήγαινε ο ιερέας να τους κοινωνήσει.

Κάποτε η μέρα, που θα πήγαινε ο ιερέας να τους κοινωνήσει - γεγονός για το οποίο τους είχε ειδοποιήσει ο Παναής από την προηγούμενη μέρα - ξημέρωσε με καταρακτώδεις βροχές κι αστραπόβροντα. Χαλασμός κόσμου, που λένε. Ούτε να ξεμυτίσεις δεν μπορούσες. Πώς, λοιπόν, ο ιερέας να πήγαινε περπατητός σε τόσα σπία; Δεν υπήρχε αυτοκίνητο τότε και η Λύση ήταν μεγάλο χωριό. Όμως ο Παναής είπε στον ιερέα μετά τη Θεία Λειτουργία:

- Πάτερ, να πάμε να κοινωνήσουμε τους αρρώστους.

- Πού να πάμε, Παναή; Δεν βλέπεις τι κακό γίνεται;

- Πάτερ, πάρε το Άγιο Ποτήριο να πάμε να τους κοινωνήσουμε και θα σταματήσει η βροχή. Δεν θα πέσει ούτε σταγόνα βροχής.

Έτσι κι έγινε. Πήγαν και τους κοινωνήσαν όλους, ένα προς ένα, χωρίς να πέσει ούτε μια σταγόνα βροχής. Και μόλις τέλειωσαν κι επέστρεψαν στο σπίτι, έπιασε μια τέτοια νεροποντή, που έγιναν πλημμύρες.

Και γύρισε ο Παναής, μ' όλη εκείνη την απλότητά του κι είπε στον πατέρα Παναγιώτη:

- Είδες; Επάθαμε τίποτε;

Κ.Ι.: Είναι κοινή πεποίθηση σε πολλούς που τον γνώρισαν, ότι ο Γέρων Παναής είχε το χάρισμα.

αρχ.Γ.: Αναμφίβολα.

Πόσους ελέησε, πόσους βοήθησε, πόσους ανέστησε πνευματικά!

όλους εκείνους, που ήρθαν σε μετάνοια κι έγιναν άλλοι άνθρωποι. Και δεν είναι επληκτικό το ότι, μετά την προσφυγοποίησή τους το 1974, μέσα σ' όλο εκείνο τον κόσμο, άρχισε σιγά σιγά να τους ανακαλύπτει όλη η Κύπρος; Και να γεμίζει το σπίτι τους, στον προσφυγικό συνοικισμό των Αγίων Αναργύρων στη Λάρνακα, από κόσμο, από το πρωί ίσαμε το βράδυ. Κι όλοι να θέλουν να συναναστρέφονται τον παππού-Παναή και τον παππού-Βασίλη και να κρέμονται από το στόμα τους για το τι θα έλεγαν.

Κ.Ι.: Κι εξεπλήσσετο, ο Γέρων Παναής, μ' όλη εκείνη την αθωότητα, που τον διακατείχε ολόκληρο και διερωτόταν: «Τι μπορεί να μάθετε εσείς οι σπουδασμένοι από ένα αγράμματο σαν και μένα;» Ή: «Εσείς να καταδέχεστε εμάς;» Και δεν επρόκειτο για ταπεινολογία ή οποιοδήποτε άλλο σχήμα λόγου. Ο Γέρων Παναής ήταν, όντως, η προσωποποίηση μιας ουράνιας ταπείνωσης.

αρχ.Γ.: Τόσο εραστής ήταν των βίων των αγίων, ώστε, στην περίοδο του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, κάθισε κι έγραψε από τα *Μηναία* όλους τους βίους των αγίων. Έγραφε, έγραφε, χειρόγραφα ολόκληρα. Όλη τη μέρα καθόταν κι έγραφε. Κι ήταν και καλλιγράφος. Μιλούμε για πάρα πολλή δουλειά. Τότε δεν υπήρχαν ακόμη οι *Συναξαριστές*.

Αργότερα έγραψε και τα μεγαλυνάρια όλων των αγίων. Και τα έκαμνε βιβλία και τα χάριζε. Κι όποιος του έλεγε «κάνε μου κι εμένα, παπού», καθόταν κι έγραφε και του το έδινε.

Κ.Ι.: Πόση αγάπη είχε για το Θεό αυτός ο άνθρωπος!

αρχ.Γ.: Από το Γέροντα Παναή διδάχθηκα και τούτο το σημαντικό για την πνευματική ζωή.

Ήμουν δεκαπέντε δεκαέξι ετών, οπότε κάτι μου συνέβη κι ήμουν στενοχωρημένος και σκεπτικός. Με είδε έτσι και μου είπε: «Όταν μας συμβαίνει κάτι, δεν είναι ανάγκη να λέμε όλη την ώρα «γιατί» και «γιατί», διότι αυτό είναι του πειρασμού. Ο άνθρωπος θα πέσει και θα σηκωθεί. Το «γιατί», όμως, είναι του διαβόλου».

Κ.Ι.: Ο Γέρων Παναής χρησιμοποιούσε πάρα πολύ διάφορες εικόνες από τη φύση, από την αγροτική ζωή κ.ο.κ., προκειμένου να διδάξει και να κάνει πιο παραστατικά αυτά, που έλεγε. Αυτό ήταν ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά του τρόπου, με τον οποίο προσήγγιζε τους ανθρώπους.

αρχ.Γ.: Να σας δώσω ένα πολύ ωραίο παράδειγμα, το οποίο χρησιμοποιούσε ο Γέρων Παναής, για να δείξει πώς ένας άνθρωπος μπορεί να οδηγηθεί από το διάβολο στη βλασφημία.

«Παίρνω τα βόδια», έλεγε, «και πάω να κάνω το ζευγάρι. Είναι και συννεφιασμένος ο καιρός, αλλά εγώ πρέπει να τελειώσω. Σε κάποια

στιγμή αρχίζει να ψιχαλίζει. «Άντε βο», φωνάζω στα βόδια και σε κάποια στιγμή μπλέκεται το σχοινί μέσα στα πόδια μου. Δυναμώνει στο μεταξύ η βροχή και το χώμα αρχίζει να γίνεται λάσπη. «Άντε βο» και να προσπαθώ να βγάλω το σχοινί από τα πόδια μου, οπότε χτυπώ το πόδι μου πάνω στο άροτρο και νιώθω πολύ πόνο. Σφίγγω την καρδιά μου από τον πόνο που νιώθω, κλείνω το στόμα μου να μη μου ξεφύγει καμιά άσχημη λέξη, αλλά ο πειρασμός δεν σταματά μέχρις εδώ. Φυσά ένας άνεμος και παίρνει το μαντό μου. Και πρέπει να τρέξω να τον πιάσω.

Και τι γίνεται με τα βόδια, που θα τ' αφήσω, για να τρέξω και να φέρω το μαντό μου; Ε, εκείνη την ώρα έρχεται η βλασφημία».

Μας υποδείκνυε έτσι, μ' αυτό τον παραστατικό τρόπο, πώς ενεργεί ο διάβολος, ποια τεχνάσματα χρησιμοποιεί και πώς εμείς πέφτουμε στις παγίδες, που μας στήνει.

Κ.Ι.: Πολύ ωραία αυτή η εικόνα, που χρησιμοποιούσε. Και μου θυμίζει μια άλλη κουβέντα του Γέροντος Παναή για τις μεθοδείες του διαβόλου' ότι αρέσει πολύ στο διάβολο να βρίσκεται μέσα στα κρεβάτια των ανδρογύνων.

αρχ.Γ.: Πολλές φορές τον παρακίνησα για προσκύνημα στους Αγίους Τόπους ή κι εδώ στην πατρίδα μας, αλλά δεν θέλησε ποτέ. Μια ήταν η απάντηση. Όπου και αν είναι κανείς, μπορεί να είναι με πόθο, νοερά εκεί, και μέσα του να νιώθει και να βλέπει τον Τάφο του Χριστού και το Γολγοθά, και τον Ιορδάνη ποταμό. «Να τώρα» έλεγε, «είμαι εκεί και τα βλέπω», κι έλαμπε το πρόσωπό του και σκιρτούσε από χαρά. Άνκαι ποτέ δεν παρακίνησε κανένα ή καμιά να πάει σε μοναστήρια, με τις διδασχές του, ωστόσο και ιδίως με το ασκητικό του παράδειγμα οδηγήθηκαν προς αυτά μερικές ψυχές και άλλες στην ιεροσύνη, γεγονότα, που πολύ τον χαροποιούσαν. «Εμείς», έλεγε, δεν είμαστε άξιοι για τη μεγάλη αυτή τιμή να δεχθούμε το ευλογημένο ράσο». Όταν τον παρακίνησαν νέο να ιερωθεί για το χωριό του, δεν δέχθηκε, γιατί το κανόνιον της Εκκλησίας υπαγόρευε το γάμο για τους ιερείς στις κοινότητες, που γι' αυτόν ήταν όρος ανεπιθύμητος, όπως και για τον αδελφό του Βασίλη. Θέλησαν να ζήσουν την απλή ασκητική ζωή στον κόσμο, με μυστικότητα βιώματος πνευματικού, για να βοηθήσουν ψυχές δοκιμασμένες να βρουν παρηγοριά και σωτηρία. Και όντως βοήθησαν τόσο στο χωριό τους, πριν από την τουρκική εισβολή, όσο και στην προσφυγιά στη Λάρνακα, όπου κατέφυγαν μετά την εισβολή. Η ακτινοβολία του βίου τους και οι διδασχές τους πολλές ψυχές οδήγησαν στην ιεροσύνη και στα μοναστήρια τόσο του Αγίου Όρους, όσο και εδώ στην πατρίδα μας.

Μαρτυρίες της αγιότητας του Γέροντος Παναή έχουν να δώσουν πολλοί, που τον γνώρισαν, άκουσαν τις διδασχές του, φοίτησαν στο

«σχολείο» του στους Αγίους Αναργύρους στη Λάρνακα. Ήτανе όντως ένσαρκος άγγελος στο βίωμά του. Είχε ενωθεί με το Θεό. Ακόμη κι η σιωπή του και το βλέμμα του μιλούσαν στις ψυχές των ανθρώπων, σ' όσους τον προσέγγιζαν και τους ενέπνεε αγάπη στο Θεό. Δεν αμφιβάλλω περί της αγιότητός του κι ότι και μετά τη φυγή του από το μάταιο αυτό κόσμο θα έχει παρρησία στο Θεό, δεόμενος για όλο τον κόσμο, όπως δεόταν και στη ζωή αυτή.

Παντέπνοστη, που έρευνάει «καρδίας και νεφρούς»
«...έθέρμανέ'η η καρδία μου εντός μου, και εν τῇ
μερίτῃ μου έκμανθήσεται πῦρ...»... εννοώντας ενείργο
τὸ θεῖο πῦρ, τὸν Παράκλητο Θεό, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας,
ἐν πῶ ἀνάδειξες τὸν Ἰησοῖα, μέγα φωτιστάτο Προφήτη
σαῦπιγγα θρονόετή, ἀνάδειξε καὶ μέγα, σαῦπιγγα πῶ
να σαῦπιγγα δυνατά, τὰ μυστήρια τῆς ἀγάπης σου...
ἐν πῶ σφαιάνωσες, ζιμησες, αἰγίασες τὸς γερούς
τῶν προφητῶν, τῶν ἀποστόλων, καὶ ἔργων τῶν ἁγίων
σου, σῶσε με τὰς πεισβεῖες τούς καθε χριστιανική ψυχή,
Χριστέ μου, καὶ ἰδιαίτερα βοήθησε, καθε μεγαλή στους
πεντασμούς του... Ἀνάπανσε κ' ὅσους ἤρθαν κοντά σου,
μετὰ ἀπ' αὐτῆ τὴν πρόσκαιρη ζωῆ... Ἐξάφρωσε κίριε,
καὶ τὸ ἔλεος αὐτῶν πῶ δὲν σὲ γνήρισαν, καὶ δῶσε
μετάνοια στους μάταιους καὶ ἀνοητάτους κ' ἐν πρώτος
εἶμι ἐχθρὸ δυσόδης καὶ ἀκαίεργος... Ἐγὼς εἰεργέτηος
ἔγους. Ἐγέτησε, ἔγους γυπῆσου, ὅσους σὲ ἀναγκυρίζον
θεό, «Χριστὸν Θεοῦ δυναμὲν καὶ Θεοῦ σοφία»...
ὥστε μετὰ τὰ σώματα ἔργων γὰ ὑμνήταζε τὸ Πάνταμὸν καὶ
μεγαλοπρεπὲς ὄνομα σου, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ
καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος... τῶρα καὶ πάντοτε καὶ
σ' ἔγη τὴν αἰωνιότητα... Ἀμήν...

Απόσπασμα από τις αντιγραφές του Γέροντος Παναή Χατζηιωνά.